

ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ

ΕΤΟΣ 34°
ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 265

ΜΗΝΙΑΙΟ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ
ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΜΑΡΤΙΟΣ 2022
ΜΑΡΤΣ 2022

Η Αποκριά, η Καθαρή Δευτέρα και ο κουκαράς

Η Αποκριά (Εμπονέστα)

Η Αποκριά λεγόταν εμπονέστα (προέρχεται από την λέξη απονήστια-εμπρός από τη νηστεία). Τα φαγητά που περίσσευαν από την προηγούμενη ημέρα της αποκριάς τα έδιναν σε φτωχές οικογένειες, κυρίως τουρκάλες που τριγυρνούσαν στις ελληνικές γειτονιές για τον σκοπό αυτό. Χαρακτηριστική είναι η ερώτηση που απηύθυναν οι τουρκάλες μόλις αντίκριζαν μια ελληνίδα νοικοκυρά: Κόγκσου, αρτούχ-μαρτούχ γιόγκμου; Δηλαδή: Γειτόνισσα, περισσεύματα - ξεπερισσεύματα δεν έχει; Και οι ελληνίδες σχολίαζαν μεταξύ τους: Οσημερον οι τουρξάδες α έχ'νε μπαϊράμ. Δηλαδή: Σήμερα οι τουρκάλες θα έχουν Πάσχα.

Συνέχεια στην 6η σελίδα

ΚΑΝΕ ΥΠΟΜΟΝΗ ΠΑΝΑΓΙΑ ΣΟΥΜΕΛΑ

Η Τουρκία άνοιξε εκ νέου το μοναστήρι της Παναγίας Σουμελά αλλά αυτή τη φορά άνοιξε δυστυχώς για να παραχωρηθεί σε μουσικό συγκρότημα ο χώρος της Ιεράς Μονής, η οποία έχει χαρακτηριστεί ως «πολιτιστικό μνημείο», ενώ βρίσκεται από το 2000 στην λίστα των μνημείων της UNESCO.

Συνέχεια στην 6η σελίδα

Η Ποντιακή λύρα

είναι πλέον και επίσημα
παραδοσιακό όργανο

Σύμφωνα με το ΦΕΚ 77 Β / 17-1-2022 όποιος σπουδάξει κάποιο παραδοσιακό όργανο σε μια μουσική σχολή ή ένα ωδείο και ακολουθεί συγκεκριμένο πρόγραμμα σπουδών με επίπεδα, τάξεις και υποχρεωτικά μαθήματα μπορεί να λάβει αναγνωρισμένο πτυχίο ή δίπλωμα μουσικού δασκάλου με την αντίστοιχη ειδικευση.

Πρόκειται για μια τεράστια τομή για τα ελληνικά δεδομένα σε ό,τι αφορά την παραδοσιακή μας μουσική και δικαιώνεται με αυτό τον τρόπο ο συνεχής αγώνας που κατέβαλαν κάποιοι μεγάλοι δάσκαλοι για να φτάσουμε σε αυτή την εξέλιξη.

Επίσημα πλέον αναγνωρίζονται από το κράτος τα λαϊκά μουσικά όργανα μεταξύ αυτών και η Ποντιακή λύρα. Επίσης το πτυχίο της Ποντιακής Λύρας που θα δίνεται από τα ωδεία όλης της χώρας θα έχει την ίδια ισχύ έναντι των υπολοίπων κλασικών οργάνων, θεωρητικών, κλπ.

Οι ενδιαφερόμενοι ως απευθύνονται στη γραμματεία της λέσχης στο τηλ. 23310 72060 για περισσότερες πληροφορίες.

Έκοψε τη βασιλόπιτα το τμήμα αρχαρίων

Το τμήμα αρχαρίων ενηλίκων της Ευξείνου Λέσχης Βέροιας στις 9-2-2022 έκοψε τη βασιλόπιτα του τμήματος ποντιακών χορών της λέσχης. Το φλουρί κέρδισε η κ. Μαρία Φιλιππίδου η οποία δέχθηκε τα συγχαρητήρια των συμμαθητών της και της διοίκησης.

Ήταν μια ευκαιρία να γνωριστούμε καλύτερα ανταλλάσσοντας ευχές για τον καινούριο χρόνο με υγεία, πρόοδο και επιτυχίες σε όλους.

Όλα αυτά έγιναν με τη συνεχή προσπάθεια του χοροδιδασκάλου κ. Κυριάκου Παλασιδη τον οποίο η διοίκηση συγχαίρει και ευχαριστεί.

ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

www.elverias.gr

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ - ΕΚΔΟΤΗΣ
ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Λάμπ. Πορφύρα 1- Πανόραμα Βέροιας
Τηλ.: 2331072060 - Fax: 2331028356

Βέροια - Τ.Κ. 59132

Email: info@elverias.gr

Ιδρυτής
+ ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΕΛΕΤΙΔΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Ε.Α.ΒΕΡΟΙΑΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΥΛΗΣ
ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΚΑΠΟΥΡΤΙΔΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΟΥΜΠΟΥΛΙΔΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ
ΜΑΡΙΑ ΣΑΛΟΝΙΚΙΔΟΥ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ
ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΕΚΤΥΠΩΣΗ
ΚΑΡΑΜΑΝΛΙΔΗΣ Ν. & ΣΙΑ Ο.Ε.
ΝΕΑ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑ
ΤΗΛ. 23310 90339 - 90234

ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ
Λ. Πορφύρα 1
591 32 - ΒΕΡΟΙΑ ΗΜΑΘΙΑΣ
Κωδικός 1000001

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΗΣ Ε.Α. ΒΕΡΟΙΑΣ

Λειτουργεί καθημερινά πλην
Παρασκευής και Σαββάτου
από τις 17:00 έως τις 21:00.

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

e-pontos.gr
pontostv.gr
verianet.gr
inveria.gr
alexandriamou.gr
24oresimathia.gr
pliroforiodotis.gr
laikoyra.gr
faretra.info
veriamou.blogspot.com
βεροιώτης.gr
alexandreia-gidas.gr
imathia-live.blogspot.com
blogspotantheia.com
ammosimathia.blogspot.com
idisi-gr.blogspot.gr
arive.gr
efxinospontos.gr

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΝΕΑ

6-2-2022

Εκπροσώπηση του συλλόγου σε συνάντηση συντονισμού με τους "Φίλους Μουσείου Αιγών" για μελλοντική δράση.

9-2-2022

Κοπή βασιλόπιττας από το τμήμα αρχαίων ενηλίκων

20-2-2022

Πραγματοποίηση του εθίμου Χάσκα

25-2-2022

Συμμετοχή της Λέσχης στο καλωσόρισμα παιδιών του προγράμματος Εράσμου από όλη την Ευρώπη

Το έθιμο του «Χάσκα»

Το έθιμο «Χάσκα» είναι ένα αποκριάτικο έθιμο που το είχαν ως έθιμο στον Πόντο αλλά και τώρα τηρείται κυρίως στην περιοχή της Μακεδονίας, την τελευταία Κυριακή της Αποκριάς.

Σύμφωνα με αυτό ο γεροντότερος της οικογένειας δίνει μια κλωστή σε έναν πλάστη στην άκρη της οποίας δένεται ένα ξεφλουδισμένο βραστό αυγό. Όλοι κάθονται οκλαδόν σε ένα γύρο και από την μέση ο παππούς κουνάει σαν εκκρεμές το αυγό στα στόματα των μελών της οικογένειας, τα οποία έχουν δεμένα στην πλάτη τα χέρια τους και προσπαθούν να το πιάσουν με το στόμα. Η διαδικασία είναι πολύ διασκεδαστική γιατί δεν είναι εύκολο να φαγωθεί το αυγό. Όποιος τα καταφέρει όμως θεωρείται τυχερός.

Το έθιμο της Χάσκας το επιβάλλει η σαρακοστιανή επιταγή που λέει «με αυγό κλείνει το στόμα το βράδυ της απόκριας και με αυγό ανοίγει πάλι το βράδυ της Ανάστασης» και μας υπενθυμίζει τη νηστεία που πρέπει να τηρηθεί στο μεσοδιάστημα αυτό.

Στο τέλος του εθίμου οι συμμετέχοντες ζητούσαν συγχώρεση ο ένας από τον άλλον, οι μικρότεροι ασπάζονταν τα χέρια των μεγαλύτερων της οικογένειας (παππούς, πατέρας, νονός) και εύχονταν καλή σαρακοστή και καλή Ανάσταση.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΡΤΙΟΥ 2022

25-03-2022

Συμμετοχή στην παρέλαση της 25ης Μαρτίου

27-03-2022

Συμμετοχή με το τμήμα παραστάσεων στις εκδηλώσεις εγκαινίων του νέου μουσείου των Αιγών

ΑΠΟ ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΜΑΣ ΤΟΥ 2017

ΔΕΜΕΣΤΙΑ ^{ΦΩΤΙΑΔΟΥ} ΕΛΕΝΗ ΜΕ ΚΙΝΤΕΑΣ

ΥΛΙΚΑ

(Για 10-15 τεμάχια αναλόγως του μεγέθους)

- Αλεύρι ½ κιλό
- Τσουκνίδα ½ κιλό
- Κρεμμύδια ξερά μετρίου μεγέθους 3-4
- 1 φλιτζάνι του καφέ λάδι
- Αλάτι

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ:

Παρασκευή της ζύμης

Βάζουμε το αλεύρι σε μία λεκάνη, ανοίγουμε μία λακούβα και βάζουμε το λάδι και νερό τόσο ώστε η ζύμη να είναι εύκολη πλάσιμο. Αφού ολοκληρωθεί το ζύωμα κάνουνε τη ζύμη μπαλάκια μεγέθους ενός μέτρου μανταρινιού.

Παρασκευή γέμισης

Κόβουμε τα κρεμμύδια σε λεπτές φέτες και τα τσιγαρίζουμε μέχρι να ροδίσουν.

Τα τσουκνίδια που έχουμε βράσει τα στραγγίζουμε πολύ καλά (τα στύβουμε με το χέρι) και τα τεμαχίζουμε.

Ρίχνουμε τις τσουκνίδες στο τηγάνι με τα κρεμμύδια ανακατεύουμε για να γίνουνε ενιαία μάζα και αλατίζουμε.

Ψήνουμε το μείγμα στα πέντε λεπτά περίπου.

Ανοίγουμε φύλλο το μπαλάκι της ζύμης και βάζουμε γέμιση στο μισό, διπλώνουμε το άλλο μισό και το δεμέσ' είναι έτοιμο για ψήσιμο.

ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΑ

Πρόσφατες έρευνες έδειξαν ότι τα κρεμμύδια με την πιο έντονη καυτερή γεύση περιέχουν περισσότερες αντιοξειδωτικές ουσίες, με αποτέλεσμα η θεραπευτική τους δράση να είναι μεγαλύτερη. Ο καλύτερος τρόπος να καταναλώσουμε το κρεμμύδι είναι ωμό, αν και προκαλεί δυσάρεστη αναπνοή.

Παλαιότερα ψήνονταν σε σόμπα από μαντέμι. Σήμερα μπορούμε να τα ψήσουμε σε τηγάνι χωρίς λάδι και σε σιγανή φωτιά.

Οι νηστισιμες σουπες

Αλάδωτες σουπες πηχτές ήταν επίσης το "φασουλοσίρ" και το "φακοσίρ". Αυτά γίνονταν με φασόλια ή φακές και κορκότα. Μια παραλλαγή αυτών ήταν και το "κοτελέκ". Εδώ αντί για κορκότα από σιτάρι βάζανε κορκότα από καλαμπόκι. Ήταν φαγητό των πιο φτωχών.

Η ΟΣΙΑ ΕΛΙΣΑΒΕΤ

Η Οσία Ελισάβετ, της οποίας την μνήμη η εκκλησία μας τιμά στις 24 Απριλίου εκάστου έτους, γεννήθηκε στην Ηράκλεια της Θράκης τον 5ο αιώνα μ.Χ. και ήταν η μοναχοκόρη του Ευνομιανού και της Ευφημίας. Η μητέρα της πέθανε όταν εκείνη έγινε 12 χρονών και τρία χρόνια μετά πέθανε και ο πατέρας της. Η Ελισάβετ πήγε στην Κωνσταντινούπολη στη μονή Αγίου Γεωργίου όπου ήταν ηγουμένη η θεία της από την μεριά του πατέρα της και έγινε μοναχή.

Οι γονείς της Αγίας Ελισάβετ ήταν ξακουστοί και ονομαστοί για την φιλοξενία τους, την αρετή τους αλλά και τα πλούτη τους. Κατοικούσαν κοντά στην Ηράκλεια, στον τόπο που από παλιά ονομαζόταν Θρακοκρήνη και αργότερα Αβυδηνοί.

Ζούσαν με ευσέβεια έχοντας ως πρότυπο τον Ιώβ. Ποθώντας δε με πάθος να μιμηθούν την φιλοξενία του Αβραάμ, απλόχερα βοηθούσαν όλους, όσοι είχαν ανάγκες υλικές.

Όμως είχαν περάσει δεκαέξι χρόνια από τότε που νυμφεύθηκαν και ήταν ακόμη άτεκνοι. Γι' αυτό παρακαλούσαν αδιάκοπα τον Θεό να τους χαρίσει ένα παιδί, διάδοχο του γένους τους και κληρονόμο του πλούτου τους. Ο Κύριος, που ικανοποιεί τα αιτήματα των πιστών Του, άκουσε με ευμένεια τη δέσησή τους και δεν παρέβλεψε την προσευχή τους.

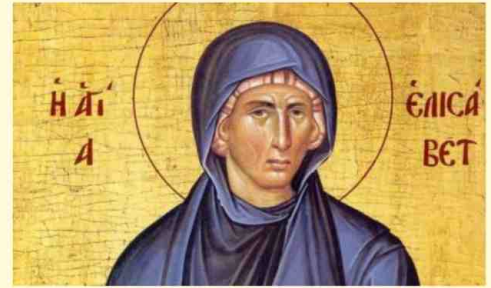
Υπήρχε στον τόπο εκείνο ένα παλαιό έθιμο να συγκεντρώνονται οι Χριστιανοί στην μνήμη της Αγίας Μάρτυρος Γλυκερίας (τιμάται 13 Μαΐου) και να εορτάζουν μια ολόκληρη εβδομάδα. Τότε λοιπόν, βρέθηκαν εκεί μαζί με τους άλλους Χριστιανούς και οι γονείς της Οσίας. Έκαναν λιτανείες και ολονόκτιες δοξολογίες και επισκέπτονταν τους ναούς της πόλεως, που σε αυτούς φυλάσσονταν τα ιερά λείψανα των σαράντα Αγίων Γυναίκων, του διακόνου Αμώς (βλέπε 1 Σεπτεμβρίου) και πολλών άλλων Αγίων. Λιτάνευαν τότε και την πολυσεβαστή κάρα της Αγίας Γλυκερίας. Όμως κατά την διάρκεια της Θείας Λειτουργίας, την οποία τελούσε ο Επίσκοπος της πόλεως Λέων, ο πατέρας

της Ελισάβετ, Ευνομιανός, έβλεπε την αγία κάρα πότε να χαμογελά και πότε να λυπάται. Αυτό το θεώρησε ως σημείο της πίστεώς του στη Μάρτυρα και η ψυχή του γέμισε με χαρά και λύπη μαζί. Μαζί με την σύζυγό του ικέτευσαν την αθληφόρο Αγία, να λύσει τα δεσμά της στεριώσεώς τους και να τους χαρίσει ένα παιδί. Έτσι, όταν τους πήρε για λίγο ο ύπνος, ο Ευνομιανός είδε σε όνειρο την Αγία Γλυκερία, η οποία του είπε: «Γι' αυτό μου δημιουργείς κόπους, άνθρωπέ μου, και μου ζητάς αυτό που μόνο ο Θεός μπορεί να σου δώσει; Όμως, εάν σ' αληθεία δίνεις τον λόγο σου πως θ' αποκτήσετε καρδιά και πνεύμα ταπεινό και πως ποτέ δεν θα καυχέσαι σε βάρος των άλλων, ευχή κάνω να σου δώσει με τις πρεσβείες μου ο μεγαλόδορος Κύριος, το γρηγορότερο, ένα κορίτσι. Αυτό θα το ονομάσεις Ελισάβετ, γιατί θα αναδειχθεί όμοια στην ψυχή με την μητέρα του Ιωάννου του Προδρόμου και Βαπτιστού».

Ο πατέρας της Οσίας συμφώνησε ότι θα κάνει αυτό που ζήτησε η Αγία Γλυκερία. Τότε εκείνη τον σφράγισε με το σημείο του Σταυρού και έφυγε. Η γυναίκα του συνέλαβε αμέσως και μετά από τη συμπλήρωση εννέα μηνών γέννησε κορίτσι.

Όταν η Ελισάβετ έγινε δώδεκα ετών, η μητέρα της έφυγε από την πρόσκαιρη ζωή. Μετά από τρία χρόνια έφυγε από την ζωή και ο πατέρας της. Η μακαρία Ελισάβετ απέμεινε ορφανή. Όμως αμέσως εμπιστεύθηκε τον εαυτό της στον Θεό και διακρίθηκε στη διακονία των φτωχών και των ελαχίστων αδελφών της. Χάρισε την περιουσία της στους φτωχούς και έτσι με τα χέρια τους την κατέθεσε στον Θεό, ενώ στους δούλους χάρισε την ελευθερία τους.

Έπειτα αναχώρησε για την Κωνσταντινούπολη. Έφθασε στη μονή του Μεγαλομάρτυρα Γεωργίου, που είχε το όνομα «Μικρός Λόφος» και που ηγουμένη εκεί ήταν κάποια θεία από τον πατέρα της. Στη μονή αυτή απαρνήθηκε τα εγκόσμια και τις βιοτικές μέριμνες και εκάρη μοναχή. Ζούσε με σκληραγωγία, νηστεία και άσκηση και περπατούσε ανυπόδητη. Το σώμα της ποτέ δεν δέχθηκε να το πλύνει με νερό. Το διατηρούσε όμως

καθαρό λούζοντάς το καθημερινά με τις ασπείρευτες πηγές των δακρύων της. Έτσι έφθασε στα ύψη της αγιότητας και ο Άγιος Θεός την αξίωσε του προορατικού χαρίσματος και αυτού της θαυματουργίας.

Δύο χρόνια αργότερα η ηγουμένη της μονής έφυγε από την παρούσα ζωή, αφού όρισε διάδοχό της την Οσία Ελισάβετ, την οποία εγκατέστησε ο Πατριάρχης Γεννάδιος Α' (458 - 471 μ.Χ.).

Η Οσία γέμιζε με φως αυτούς που με πίστη την πλησίαζαν. Κάποτε, την ώρα που ετελείτο η Θεία Λειτουργία στο ναό, είδε να αστράφτει ένα απεριγράπτο φως και το Πανάγιο Πνεύμα να κατέρχεται μετά τον Χερουβικό ύμνο μέσα στο Θυσιαστήριο και να καλύπτει τον ιερέα που στεκόταν μπροστά στην Αγία Τράπεζα. Η Οσία πλημμύρισε από θάμβος και έκπληξη. Όμως αυτό δεν το είπε σε κανένα, μέχρι που έφθασε ο καιρός της εκδημίας της στον Θεό. Όσο πλησίαζε η ώρα της, ο πόθος της - όπως έλεγε - να δει την πατρίδα της, περίσσευε. Ήλθε λοιπόν στην Ηράκλεια και προσκύνησε τους εκεί σεπτούς ναούς των Αγίων. Και εκεί, στο ναό της Θεοτόκου, είδε σε όραμα την Παναγία, που την υποδέχθηκε. Το πρόσωπο της Θεοτόκου το αναγνώρισε σε εικόνα, όταν έφθασε στο ναό του Ιερομάρτυρα Ρωμανού. Η φωνή της Παναγράντου την κάλεσε να επιστρέψει στο μοναστήρι της, γιατί ο καιρός της κοιμήσεώς της ήταν κοντά. Έτσι η Οσία Ελισάβετ, αφού επιστρεψε πίσω, κοιμήθηκε με ειρήνη. Το ιερό λείψανό της ενταφιάστηκε στο ναό του Αγίου Γεωργίου, μένοντας ακέραιο και ανέπαφο.

Τμήματα του Ιερού Λειψάνου της Αγίας βρίσκονται στις Μονές Αγίας Άννης Λυγαριάς Λαμίας και Νταού Πεντέλης.

Ο Πόντος στον αγώνα για την ελευθερία

Γράφει: ο Νίκος Τουμπουλίδης

Η συμβολή των Ελλήνων του Πόντου στην Επανάσταση του 1821 και την απελευθέρωση της πατρίδας μας, αποτελεί, ένα από τα πιο αποσιωπημένα κομμάτια της νεότερης ιστορίας μας.

Εντούτοις η πραγματική διάσταση της καθοριστικής και πρωταγωνιστικής συμβολής των Ελλήνων που έδρασαν τη συγκεκριμένη περίοδο ήταν και ποντιακής καταγωγής, καθώς χρηματοδότησαν, οργάνωσαν και πολέμησαν για την ελευθερία της Ελλάδας.

Επιγραμματικά θα αναφέρουμε τα παρακάτω, μια και ο μήνας Μάρτιος είναι ο μήνας της Εθνικής μας παλιγγενεσίας:

Το σάλπισμα του πρωτομάρτυρα της λευτεριάς Ρήγα Φεραίου γύρω στο 1800 μεταφέρεται και στον Πόντο. Στον Θούριο του αναφέρεται στους Πόντιους Μαυροθαλασσιούς: «Δεβέντες Μαυροθαλασσινοί, ο βάρβαρος ως πότε θε να σας τυραννεί». Την ίδια εποχή 4.000 Μπαφραίοι θανατώνονται από τους Τούρκους, ρίχνονται δεμένοι πισθάγκωνα και πνίγονται στον ποταμό Άλο.

Εκπρόσωποι της ποντιακής συμμετοχής υπήρξε και η οικογένεια των Υψηλάντων. Οι Υψηλάντες ήταν μία από τις αρχοντικές και παλιές ποντιακές οικογένειες του Φαναριού της Πόλης, κατάγονταν από την Υψηλή, ένα παλιό χωριό του Όφι, στον Πόντο.

Το 1814 ιδρύεται η Φιλική Εταιρεία, στην

Οδησό και το 1819 μνείαται στα μυστικά της Φιλικής Εταιρίας ο Σίλβεστρος Λαζαρίδης, διάκονος του Χαλδίας Σωφρονίου και μετέπειτα μητροπολίτη Χαλδίας.

Τον Απρίλιο του 1820 ο Αλέξανδρος Υψηλάντης γίνεται γενικός έφορος της αρχής, δηλαδή αναλαμβάνει την ηγεσία της φιλικής εταιρείας και το Μάρτιο του 1821 συγκροτείται ο Ιερός Λόχος, με τη συμμετοχή πολλών Ποντίων Ελλήνων.

Σε γραπτά κείμενα αγωνιστών του '21, όπως ο **Παλαιών Πατρών Γερμανός** (1771-1826) στα απομνημονεύματά του (*Υπομνήματα περί της Επαναστάσεως της Ελλάδος, ο Χριστόφορος Περραιβός* (1773-1863) στα *Απομνημονεύματα πολεμικά* (1836) και ο **Εμμανουήλ Ξάνθος** (1772-1852) στα δικά του απομνημονεύματα σχετικά με τη Φιλική Εταιρεία (*Δοκίμιον ιστορικών περί της Φιλικής Εταιρείας*, 1836) αναφέρονται σε εκατοντάδες «Μαυροθαλασσίτες», «Τραπεζούντιους», «Σινωπείς», «Αργυρουπολίτες» που πολέμησαν "υπέρ βωμών και εστιών".....

Όλοι αυτοί οι μαχητές καθώς και η **σοποραδική παρουσία γυναικών** ήταν Πόντιοι εθελοντές που πολέμησαν γενναία για την απελευθέρωση της μητέρας πατρίδας. Έδωσε λοιπόν και ο Πόντος τον φόρο αίματος για την ελευθερία της σημερινής πατρίδας μας. Όλα αυτά είναι ανάγκη να τα γνωρίζουμε και ιδιαίτερα

εμείς, τα παιδιά τους. Έτσι κι αλλιώς τα όσα αναφέραμε, αποτελούν μέρος της νεότερης ιστορίας μας. Είναι χρέος μας λοιπόν κάθε γνώση που σχετίζεται με την Πατρίδα μας ιδιαίτερα για τόσο σημαντικά γεγονότα.

Η γνώση της συμβολής των Ποντίων στην ελληνική επανάσταση του 1821 αποτελεί ένα ιδιαίτερο χρέος προς τους πόντιους προγόνους μας το οποίο πρέπει να υλοποιηθεί μέσα από τους φορείς, την εκπαίδευση, τα σωματεία, και τους συλλόγους το δυνατό συντομότερο.

Συνέχεια από το προηγούμενο τεύχος

ΘΡΗΣΚΕΙΑ-ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Μέχρι της εμφάνισής και διαδόσεως του χριστιανισμού καμία ένδοξη θρησκεία ή πολιτισμός δεν υπήρχεν. Τό κράτος των Μιθριδατών είχαν αυξήσει τα σημεία επαφής των διαφορών του Πόντου φύλων, και είχε θέσει τās βάσεις της συγχωνεύσεως αυτού, όμως παρά πάντα ταύτα τὰ διάφορα φύλα διειθρουν την ιδίαν αυτών άτομικότητα, γλώσσαν, ήθη, έθιμα, θρησκείαν, εμφανίζονται δέ εν Πόντῳ ὅλοι οἱ βαθμοὶ τοῦ πολιτισμοῦ ἀπὸ τῆς τελείας βαρβαρότητας μέχρι τοῦ προηγμένου πολιτισμοῦ. Οὕτω κατὰ τὸν ιστορικὸν Προκόπιον οἱ Τζάνοι δηλαδή τὰ διάφορα φύλα τοῦ Παρυάδρου καὶ τοῦ Σκυδίου, "αὐτόνομοι ἐκ παλαιοῦ καὶ ἀναρχοὶ κατοικοῦντες εἰς ὅρη οὐρανομήκη καὶ δασώδης φάραγγας, ἔθεοποίησαν τὴν περιβάλλουσαν καὶ μέγαν φόβον ἐμποιοῦσαν ἀγρίαν φύσιν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ θηρία καὶ ὄρνεα".

Τὰ ὄρεινὰ φύλα τῶν Κόλχων καὶ μάλιστα οἱ Ἀβασγοὶ, κατὰ τὸν ἴδιον ἱστορικὸν "ἄλση τε καὶ ὕλας ἐσέβοντο· θεοὺς γὰρ τὰ δένδρα βαρβάρῳ τινὶ ἀφελείᾳ ὑπόπτεον εἶναι".

Ἀνάλογα πρὸς τὴν φύσιν τῆς χώρας καὶ τὴν θρησκείαν ἦσαν καὶ τὰ ἤθη καὶ ὁ πολιτισμὸς αὐτῶν. Οἱ Τζάνοι ἀποκλεισμένοι διὰ κρημνῶν καὶ δασῶν ἀπὸ τῶν παραλίαν λαῶν ἔζον κατὰ μόνας ἀπηγρωμένοι "θηρίαν τρόπον τὴν διαίταν ἔχοντες καὶ τὴν γῆν μὲν οὐδαμῇ γεωργοῦντες, ἀλλὰ ληστεύοντας καὶ ἐξ' αὐτῆς ἀποζώντες". Καίτοι δέ ὁ βασιλεὺς τῶν Ῥωμαίων ἐπεμπεν αὐτοῖς ἕκαστον ἔτος χρυσοὶν τακτὸν, ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ μὴ λεηλατῶσι τὰ Ῥωμαίων χωρία, "οἱ δὲ Τζάνοι ὤμνον περὶ τούτου ὅρκους τοῦς πατρίους ὁμῶς παραβαίνοντες τοὺς ὅρκους, ἀπροσδόκητοι ἐμπιπτοντες ἑκακοῦργον ὅχι μόνον τοὺς Ἀρμένιους, ἀλλὰ καὶ τοὺς γείτονας αὐτῶν Ῥωμαίους μέχρις ἐς θάλασσαν". Κατὰ τὸν Ξενοφῶντα οἱ Μοσσουνοῖκοι ἦσαν οἱ βαρβαρώτατοι ἐξ ὧν συνήγνησαν οἱ Μύριοι. Ἐπράττον ἐμπρός εἰς τοὺς ἄλλους, ὅσα οἱ ἄλλοι ἀνθρώποι κάμνον κρύφα μόνοι δὲ ὄντες ἐπράττον τὰ ἴδια ὅσα θὰ ἔκαμναν ὄντες μετὰ τοὺς ἄλλους διαλεγόμενοι καὶ γελῶντες καθ' ἑαυτοὺς καὶ ὀρχοῦμενοι μόνοι ὅπου ἂν ἦσαν ὡς παράφρονες. Οὐδεμία ὑπῆρχε παρ' αὐτοῖς αἰδώς, πάντα δὲ ἐπράττον ἐμφανῶς καὶ δημοσίᾳ. Κατοικία αὐτῶν ἦσαν οἱ μόνον δηλαδὴ πυργία ὕβλινα, ἐνίοτε δὲ καὶ αἱ κορυφαὶ τῶν δένδρων ὅπου ἐν κατεπὶδουν ὡς ὄρνεα ἐπιτιθέμενοι κατὰ τῶν διαβατῶν. Ἐτρέφοντο ἀπὸ σαρκῶν ζῶων καὶ τῶν ἀκροδρόνων. Τὸν ἴδιον τρόπον ζωῆς εἶχον καὶ οἱ ἀνωθεν καὶ ἀνατολικώτερον τοῦ Ριζαίου Ἐπτακωμήτη.

Ἀγριοὶ καὶ ἀλκιμώτατοι ἦσαν καὶ οἱ Χάλυβες, ἰδίᾳ οἱ παρὰ τὴν Ἀρμενίαν· εἶχαν θώρακας λινοῦς καὶ κράνη καὶ παρὰ τὴν ζώνην μαχαίριον, δι' οὗ ἔσφαζαν ὅσους συνελάμβανον καὶ κρατοῦντες τὰς κεφαλὰς ἔμαλλον καὶ ἐχόρευον εἶχον δὲ καὶ δόρυ ὡς 15 πήχεων μετὰ λόγχης.

Ἡμερώτεροι ἦσαν οἱ πρὸς τὴν παραλίαν σιδηρουργοὶ Χάλυβες. Ἀπὸ αὐτοὺς ἐπρομηθεύοντο οἱ Ἀρχαῖοι Ἕλληνας τὸν χάλυβα καὶ διὰ τοῦτο τοὺς ὀνόμαζαν οὕτως. Ἄλλοι ἀπὸ τοὺς Χάλυβες ἔζον ἀπὸ τῆς ἁλιείας. Ἀπὸ τὰ Κολχικά φύλα ἀγριώτεροι ἦσαν οἱ Ἀχαιοὶ, Ἠνίοχοι καὶ Λαδοὶ· κατοικοῦντες εἰς τὴν πρὸς βορρᾶν ὠλίμενον καὶ ὀρεινὴν παραλίαν τῆς Κολχίδος. Ἐζον ἀπὸ πειρατίας, ἔχοντες ἀκάτια λεπτὰ, στενὰ καὶ ἐλαφρά. Ἀπὸ αὐτὰ κατασκευάζοντες ὀλόκληρους στόλους ἐπετίθεντο κατὰ πλοίων ἢ κατοικιμένων τόπων. Οἱ Ῥωμαῖοι διὰ νὰ περιφρουρήσουν τὴν Μαύρην θάλασσαν ἀπὸ τοὺς πειρατὰς αὐτοὺς,

Ο ΠΟΝΤΟΣ ΑΝΑ ΤΟΥΣ ΑΙΩΝΑΣ

Ευστάθιου Αθανασιάδη - Τσαντεκίδη (ἀπὸ το ὁμώνυμο ἔργο του Γεροστάθη)

κατήρτισαν στόλον ἐκ 40 πλοίων σταθμεύοντα εἰς τὸν λιμένα τῆς Τραπεζοῦντος.

Βάρβαροι ἦσαν καὶ οἱ Ἀβασγοὶ, οἵτινες διὰ φιλοχρηματίαν τῶν ἰδίων αὐτῶν βασιλέων ἐπασχον δεινῶς· ὅσα δηλαδὴ παιδιὰ ἔβλεπαν οἱ βασιλεῖς ὥραια τὴν ὄψιν καὶ τὸ σῶμα, τὰ ἀπέσπων ἀπὸ τοὺς γονεῖς, τὰ εὐνοῦχιζαν καὶ τὰ ἐπώλουν εἰς τοὺς Ῥωμαίους, ἐφόνευον δὲ καὶ τοὺς γονεῖς τῶν φοβούμενοι ἐκδίκησιν. Καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἐκ Κολχίδος (ἀπὸ Κιρκασίους) ἐπτρομηθεύοντο τὰ χαρέμια τῶν Σουλτάνων καὶ τῶν ἀρχόντων τοὺς ἀναγκαιοῦντας εἰς αὐτὰ παῖδας καὶ παρθένους.

Ἡμερώτεροι κατὰ τὰ ἤθη ἦσαν οἱ Μόσχοι, οἵτινες εἶχον στοιχεῖα τινὰ πολιτισμοῦ. Εἶχον ναὸν περιφημον διὰ τὰ πλοῦτῃ καὶ τὸ μαντεῖον. Οἱ Ἕλληνας ἐνόμιζον ὅτι ὁ ναὸς οὗτος ἦτο ἱερὸν τῆς θαλασσίας θεᾶς Λευκοθέας κτισθεὶς ὑπὸ τοῦ Φριξοῦ. Ἐζῶν δὲ ἐκ τῆς ξυλίας πρὸς ναυπηγίαν, τῆς καλλιέργειας λίνου καὶ καννάβεως, τῆς παρασκευῆς κηροῦ καὶ πίσεως καὶ ἐκ τῆς περιούλογης ψημάτων χρυσοῦ μὲ πυκνόμαλλα δέρματα. Ἀπὸ αὐτοῦ ἐγένετο ὁ μῦθος τοῦ Χρυσομάλλου δέρατος, χάριν τοῦ ὁποίου ἐγένετο ἡ Ἀγροναυτική ἐκστρατεία.

Καὶ αὐτὰ μὲν διὰ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας.

Εἰς τὰς πόλεις τοῦ Πολεμωναίου Πόντου κρατοῦσα θρησκεία ἦτο ἡ Ἑλληνική. Μαζὺ μὲ αὐτὴν ὁμῶς συνεδυσάθη καὶ ἡ λατρεία Περσικῶν θεοτήτων. Οὕτω ἐν τῇ Νεοκαισαρείᾳ κατὰ τοὺς χρόνους Μιθριδάτου τοῦ Μεγάλου καὶ ἐπὶ Ῥωμαίων ἐλατρεύοντο ὁ Ζεὺς, ἡ Ἀθηνᾶ, ὁ Ἄρης, ὁ Διόνυσος, ἡ Νίκη, ἡ Τύχη, οἱ Διόσκουροι, ἡ Δημήτηρ καὶ ὁ Ἡρακλῆς. Πλησίον δὲ αὐτῆς ὑπῆρχε ναὸς τοῦ Μηνὸς Φαρνάκου, θεότητος τῆς Σελήνης Περσικῆς "γόνιμον τὸ φῶς καὶ ὕδροποιόν ἔχουσα, εὐμενὴς καὶ γοναῖς ζῶων καὶ φυτῶν βλαστῆσσι". Εἶχε δὲ ὁ ναὸς καὶ πολλοὺς ἱεροδούλους. Ἐπὶ Ῥωμαίων ἡ Νεοκαισαρεία ἦτο ἡ Μητρόπολις τῶν μεσογείων ὁμοσπόνδων Ἑλληνικῶν πόλεων (Κορμάνων, Σεβαστοπόλεως, Κολοπηνῆς, Σεβαστίας, Ζήλων καὶ Ἀρσασίας). Αἱ παράλιι πόλεις ἀπέτελουν τὸ κοινὸν τῆς Ποντικῆς παραλίας (Χαλκιδῶν, Ἡράκλεια, Τιον, Ἀμιός, Σινώπη, Πολεμῶνιον, Κερασσοῦς, Τραπεζοῦς). Ἐν Κορμάνοις ἐθεραπεύοντο ὁ Ἀπόλλων, ἡ Ἀθηνᾶ, ὁ Διόνυσος, ἡ Νίκη, ἄλλ' ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς θεότητος ἐτιμῶντο ἡ Περσικὴ θεὰ Ἀναίτις ἢ Μά. Ἦτο θεοποίησις τῆς τροφῆς γῆς καὶ τῆς θνητοσύνης καὶ ἀναγεννομένης φύσεως καὶ συνεταξίετο πρὸς τὴν Ρέαν ἢ Κυβέλην. Αἱ ἐορταὶ αὐτῆς ἐτελοῦντο τὸν μὲν χειμῶνα σκυθρωπαὶ καὶ πένθιμοι, οἱ δὲ μετέχοντες αὐτῶν ἐξεδίλυνον παραφορὰν θλίψεως καὶ πένθους ἐξικνουμένων μέχρις ἀκρωτηριασμῶν· τὴν δὲ ἀνοιξὶν ἐν παραφορᾷ χαρὰς ἐξικνουμένη μέχρις ἀκαλασίας καὶ ὀργισμῶν. Εἰς τὰ Κόμωνα ὑπῆρχε καὶ ναὸς τῆς Ἀναίτιδος ἐν τῷ σηκῷ τὸ ὁποῖον οἱ μάγοι ἐφύλατον ὡς βεστον πῦρ. Ὑπῆρχον καὶ ἱεροδούλοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες μέχρις 6.000 ὁ δε ἀρχιερεὺς αὐτῶν ἤρχετο δευτέρως μετὰ τὸν Βασιλέα.

Εἰς τὴν Ἀκίλησην (Ερζιγκιάν) "οἱ Ἀρμένιοι ἀνατιθέσαν τῷ θεῷ (Ἀναίτιδα) δούλους καὶ δούλας καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ θυγατέρας οἱ ἐπιφανέστατοι τοῦ ἔθνους ἀπεφροντοὶ παρθένους, αἷς νόμος ἐστὶ καταπορνευθεῖσιν πολὺ χρόνον παρὰ τῷ θεῷ μετὰ ταῦτα δίδωσι πρὸς γάμον, οὐκ ἀπαξιῶντος τῇ τοιαύτῃ συνοικεῖν οὐδενός".

Ἐν Κερασσοῦντι ἐτιμῶντο ὁ Ζεὺς, Διόνυσος, Ἀσκληπιός, Ποσειδῶν, Πᾶν καὶ Ἡρακλῆς.

Ἐν Φασίει ἐτιμῶντο ἡ Ρέα, τῆς ὁποίας τὸ ἄγαλμα εἶχε κύμβalon εἰς τὰς χεῖρας καὶ λένοντας ὑπὸ τὸν θρόνον.

Ἐν Τραπεζοῦντι ἐτιμῶντο ὁ Ἑρμῆς, ὁ Σάραπις, ὁ Διόνυσος, ἡ Τύχη καὶ ἡ Νέμεσις καὶ ὁ Περσικὸς θεὸς Μίθρας. Ἦτο ὁ θεὸς τῶ φωτὸς ταυτιζόμενος πρὸς τὸν Ἥλιον· ἦτο ἀκόμη θεὸς τῆς οὐσιότητος δικαιοσύνης καὶ ἀληθείας καὶ αὐτὸν ἐπεκαλοῦντο οἱ βασιλεῖς τῆς Περσίας εἰς τοὺς ὅρκους τῶν. Ἦτο προσέτι θεὸς τῶν πολεμιστῶν καὶ οἱ πορευόμενοι εἰς μάχην τὸν ἐπεκαλοῦντο. Ναοὶ τοῦ Μίθρα ἦσαν σπήλαια φυσικὰ ἢ τεχνητὰ, λεγόμενα Μιθραεῖα εἰς τὸ βάθος δὲ τὸ σπηλαῖον ἐπὶ ἀψίδος ἴστατο τὸ ἄγαλμα τοῦ Μίθρα καὶ

πρὸ αὐτοῦ βωμός, ἐν ᾧ οἱ μάγοι ἐφύλαττον ὡς βεστον πῦρ. Πρὸς τὴν αὐτὴν ἐτελοῦντο τὰ Μιθράκανα ἢ Ἡλίκια. Διὰ νὰ λάβει τις μέρος εἰς αὐτὰς ἐπρεπε νὰ ὑποστῇ 80 κολάσεις, μαρτύρια π.χ. νὰ κολυμβᾷ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας εἰς πολὺ νερόν νὰ ἐμβάλλει τὸν ἑαυτὸν τοῦ εἰς πῦρ, νὰ κρυῶνῃ, νὰ πεινᾷ, νὰ διψᾷ, νὰ ὀδοιπορῇ ἐπὶ πολὺ καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Καὶ τότε, ἂν ἐξη ἐμῶν αὐτὸν τὰ τελεώτερα. Αἱ τελεταὶ καὶ ἱεουργαὶ τοῦ Μίθρα ἐμφανίζον ὁμοιότηταν τινὰ πρὸς τοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους τελετῶν τινῶν τοῦ χριστιανισμοῦ. Οὕτως ὑπῆρχεν εἶδος βαπτισματος, ὁμοίως εἶδος μυστικῆς σφραγίδος ἐπιτιθεμένης ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ μύστου, εἶδος ἱεροῦ δείπνου, ἐξ οὗ μετελάμβανον ἄρτον καὶ ὕδωρ. Πᾶσαι αἱ τελεταὶ τοῦ Μίθρα ἐν Τραπεζοῦντι ἐτελοῦντο ἐπὶ τοῦ Μιθρίου βουνοῦ, ἔνθα ὑπῆρχε ναὸς καὶ βωμός καὶ ἄγαλμα τοῦ Μίθρα. Ὁ ναὸς οὗτος κατὰ τὸν Cuneon, μετεβλήθη εἰς τὸν ναὸν τῆς Θεοσκεπάστου, κατ' ἄλλους δὲ ὁ ναὸς τοῦ Μίθρα ἦτο εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ. Ὁ Μίθρας ἦτο λιαν δημοφιλὴς καὶ πολιοῦχος Τραπεζοῦντος, οἱ δὲ Μιθριδάται εἰς τὸν Μίθρα ἀνήγοντο τὸ ὄνομα αὐτῶν. Ἡ θρησκεία καὶ αἱ τελεταὶ τοῦ Μίθρα ἐν Τραπεζοῦντι δὲν εἶχον τὴν μορφήν καὶ τὰς ὑπερβολὰς τὰς ὁποίας εἶχεν εἰς τὴν πέραν τοῦ Ταύρου Ἀσίαν. Τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα εἰσδύον εἰς τὰς ἀκτὰς καὶ τὰς φαραγγὰς τοῦ Πόντου μετέδιδεν εἰς τὰς ἀνατολικὰς θρησκείας τὴν ἐμφυτον αὐτοῦ εὐγένειαν σκέψεως καὶ αἰσθημάτων καὶ ἐξηνθρῶπιζε καὶ ἐξηγνέειν αὐτάς. Μὲ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ Μιθριδάτης ὁ Μεγάλος ἐπεχείρησε νὰ ἐφαρμόσει ἐν περιορισμένῳ τόπῳ καὶ χρόνῳ τὸ μεγαλοφυὲς ἔργον τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, νὰ συμμίξει δηλαδὴ τὸν Ἑλληνικὸν καὶ Ἀνατολικὸν πολιτισμὸν καὶ ἐνώσει εἰς ἐνιαῖον πολιτισμὸν καὶ κοινὸν ἰδανικὸν δι' ὅλους τοὺς λαοὺς τοῦ Πόντου, ἔχων βοήθους πλὴν τῆς μεγαλοφυΐας καὶ τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν καὶ θρησκείαν.

Συνεργάτας εἰς τὸ ἔργον τῆς συγχωνεύσεως τῶν δύο πολιτισμῶν εἶχεν ὁ Μιθριδάτης Ἕλληνας φιλοσόφους, ποιητὰς, ἱστορικοὺς, πολιτικούς καὶ στρατιωτικούς, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ διασημότεροι ἦσαν οἱ ἀδελφοὶ Νεοπτόλεμος καὶ Ἀρχέλαος. Μέσον πρὸς τοῦτο ἐχρησιμοποίησαν αἱ ἐπιγναμίαι Ἑλλήνων καὶ ἰθαγενῶν. Θρησκευτικὰς προήγε τὴν ἐνότητα ἢ μετάφραση τῶν ὀνομάτων τῶν ἰθαγενῶν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ μάλιστα τῶν Περσικῶν θεοτήτων, καὶ ἡ βαθμιαία ἀφομοίωσις αὐτῶν πρὸς τοὺς θεοὺς τοῦ Ὀλύμπου κατὰ τὰς ἰδιότητάς καὶ τὴν μορφήν αὐτῶν. Οὕτω ἡ μὲν Ἀναίτις ἢ Μά ἐλέγετο Ἀρτεμις, Σελήνη, Ἀφροδίτη, Ἀθηνᾶ ὁ δὲ Μίθρας Ἥλιος, Ἀπόλλων, Ἑρμῆς. Εἰς τοιοῦτον δὲ βαθμὸν εἶχε προχωρήσει ἡ ἀφομοίωσις αὐτῆς, ὥστε ὁ Ἕλλην Δορύλαος ὁ νεώτερος ἐγένετο ἀρχιερεὺς τῶν Κορμάνων, χωρὶς τὸ τοιοῦτον νὰ προκαλέσει τὸ ἐλάχιστον σκάνδαλον, οἱ δὲ Πέρσαι ἀνῆγον τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν εἰς τὸν μυθικὸν Περσέμ.

Καὶ τὰ ἄγαλματα τοῦ Μίθρα ἦσαν ἐν Τραπεζοῦντι κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν τέχνην καὶ τὸν Ἑλληνικὸν τύπον. Ὅμοιος δὲ καὶ οἱ βωμοὶ καὶ οἱ ναοί. Συντρίμματα ἀρχαίων ἐθνικῶν ναῶν καὶ στήλαι αὐτῶν μαρτυροῦσιν ὅτι, ὑπῆρχεν ἐν Τραπεζοῦντι, προηγμένη τῆς Ἑλληνικῆς τέχνη.

Παρὰ τὴν ὑπεράνθρωπον ὁμῶς τοῦ Μεγάλου Μιθριδάτου πρὸς δημιουργίαν Ἑνιαίου πολιτισμοῦ, μόνον ἐν μικρῷ μέτρῳ εὐδωδῆ ἢ προσπάθειά του αὐτῇ, τὰ δὲ ὀρεινὰ φύλα τῆς Κολχίδος καὶ τοῦ ὀρεινοῦ Πόντου διετέλεσαν ἐντέλως ἀνεπείραστα ἀπὸ τὸν πολιτισμὸν αὐτόν. Ἐμπόδια εἰς τὸν ἐκπολιτισμὸν ἦσαν κυρίως ἡ ὀρεινὴ φύσις τῆς χώρας καθιστῶσα τὴν ὀδοποιίαν καὶ τὴν ἱδρυσιν πόλεων δύσκολον καὶ μάλιστα ἐν μέσῳ ἐξωτερικῶν περιουσιῶν καὶ προπάντων ἀπὸ τῶν Ῥωμαίων. Ἐμπόδιον ἦτο καὶ ὁ ἰδιαίτερος χαρακτήρ τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τῶν ὀρεινῶν καὶ ἡ μεγάλη βαρβαρότης αὐτῶν· εἶον, Ἑλληνικὸν σχολεῖον καὶ Παρθενωγαγείο.

(συνεχίζεται στο ἐπόμενο τεύχος)

Χελιδονίσματα Τα Κάλαντα της Άνοιξης

Σε πολλές περιοχές της χώρας μας στις 21 Μαρτίου ημέρα της εαρινής ισημερίας ή στα τέλη του Μαρτίου, τα μικρά παιδιά γυρνάνε στα σπίτια κρατώντας ένα αρθρωτό ομοίωμα χελιδονιού, την «χελιδόνα» και τραγουδούν ένα είδος καλάντων, τα χελιδονίσματα.

Το έθιμο της χελιδόνας, έχει τις ρίζες του στην αρχαία Ελλάδα και στον Πόντο και επιβιώνει μέχρι τις μέρες μας σε πολλά μέρη της Ελλάδας όπως Ήπειρο, Μακεδονία, Θράκη και Δωδεκάνησα.

Την «χελιδόνα» σε κάποιες περιοχές την στολίζουν με φύλλα κισσού, που είναι χαρακτηριστικό της αειθαλούς βλάστησης, σε άλλες, με ζουμπούλια ή άλλα ανοιξιάτικα λουλούδια, κι αλλού της κρεμούν κουδουνάκια και πολύχρωμα χαρτιά.

Οι «Χελιδονιστές» με το τραγούδι τους ξεσηκώνουν στα τέλη Μαρτίου πόλεις και χωριά "χαιρετίζοντας" την άνοιξη και απαγγέλλοντας στίχους, για να διώξουν τον χειμώνα και να φέρουν ποιο ζεστές ημέρες.

Ήρθε ήρθε χελιδόνα
ήρθε και άλλη μεληδόνα
κάθισε και λάλησε
και γλυκά κελάηδησε:
"Μάρτη, Μάρτη μου καλέ,
και Φλεβάρη φοβερή
κι αν φλεβίσεις κι αν τοικνίσεις
καλοκαίρι θα μυρίσεις.
Κι αν χιονίσεις κι αν κακίσεις
πάλιν άνοιξη θ' ανθίσεις.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

ΟΠΟΙΟΣ ΕΠΙΘΥΜΕΙ ΝΑ ΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΗΝ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ" ΣΕ
ΕΝΤΥΠΗ ΜΟΡΦΗ ΝΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΕΙ ΜΕ
ΤΟ ΤΗΛΕΦΩΝΟ 2331090339.

ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΚΑΘΕ ΕΚΔΟΣΗΣ
ΑΝΕΡΧΕΤΑΙ ΣΤΟ ΠΟΣΟ ΤΩΝ 3€

Η ΣΑΝΤΑ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

Γράφει ο
Γιώργος Χειμωνίδης

Έναν πουλίν αηδόνιν
απάν' ση Σαντάν κελαηδεί
όνταν εγβαίν' ο ήλεις
και έρ' ται η ανατολή.
Εφτά ραχί χωριά
και έξ' είν' οικισμοί
όνταν σ'κούται η δύσα
φωτάζ'νε ως να βραδύν.
Εκεί υψηλά σον Πόντον
σ'εκείνο το ραχίν
Σανταίτ' πουθεν' κι φαίν'ταν
ερήμωσεν η γη.
Τερέστ' ατόν τον ήλεν
π' έρ'ται α σο ραχίν
Σανταίτες ογώ είμαι
πονείν και τ' εμόν η ψή.
Είνας έν' η Πατρίδα
το χώμαν ατς γλυκύν
πότε θα έρ'ται η ώρα
να πάμε 'ξαν εκεί.

Ένα μικρό αηδόνι
πάνω στη Σάντα κελαηδεί,
όταν χαράζει η 'μέρα
κι έρχεται η ανατολή.
Εφτά χωριά της Σάντας
και έξι ήταν οικισμοί,
εκεί ψηλά στον Πόντο
π' έρημη είναι η γη.
Κοιτάξτε το πρωί τον ήλιο
με τα μάτια της ψυχής,
γιατί αυτός το γιόμα
θα φύγει, θα κρυφτεί.
Ζητήστε του να ξανάρθει
το άλλο το πρωί
και να' χει αυτός μαζί του
της Λευτεριάς χαρτί.
Δακρύζουνε τα μάτια
σιωπηλά κλαίει η ψυχή
άραγε θα 'ρθει η ώρα
να πάμε πάλι εκεί;
Ας όψονται οι Τούρκοι
και οι φίλοι τους μαζί
που δεν αναγνωρίζουν
τη Βαρβαρότητα αυτή.

Λέξεις:

1. Ο ήλεις ή ο ήλον= ο ήλιος
2. Σαντά = οι προγονοί μας τόνιζαν την λήγουσα του ονόματος της πατρίδας τους. (η Σαντά)
3. ραχί χωριά= προφέρεται ξρασσί χωριά διότι όπου (χ) προφέρεται (σσι) και είναι βουνά χωριά- βουνοχώρια-ορεινά χωριά.
4. Τερέστ' ατόν= από το τερέστεν ατόν= κοιτάξτε αυτόν (το ρήμα τερώ= κοιτάω-βλέπω)
5. Τ'εμόν= το εμόν= το εικό μου
6. Εγβαίν' = από το εγβαίν= βγαίνει (αναγραμματισμός)
7. Έρ'ται= από το έρ(χε)ται= έρχεται
8. Η δύσα= η ομίχλη
9. Φωτάζ'νε = από το φωτάζουνε= δίνουν φως= λάμπουν

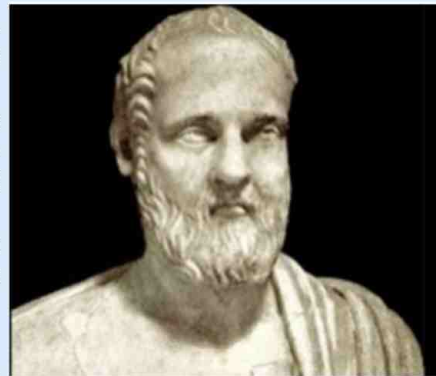
Τοις Νόμοις πείθου"

(Ισοκράτης προς Δημόνικο, δ 16)

"Τους μέν θεούς φοβού, τους δέ γονείς τίμα,
τους δε φίλους αισχύνου, τοις δέ Νόμοις
πείθου".

Ο Ισοκράτης (436-338 π.Χ.), απευθύνοντας παραινήσεις στο Δημόνικο, γιο πιθανώς του φίλου του Ιππονίκου, τυράννου των Κιτιέων της Ρόδου περί το 394 π.Χ., λέει:

Τους μεν θεούς να φοβάσαι, τους γονείς να τιμάς, τους φίλους να σέβεσαι και τους Νόμους να υπακούς και να δέχεσαι.

Δυστυχώς τίποτε από τα παραπάνω δεν ήξεραν και δεν εφάρμοσαν μια μεγάλη παρέα νεαρών "φιλάθλων" που στις αρχές Φεβρουαρίου δολοφόνησαν ένα ελληνόπουλο συμπατριώτη μας χωρίς λόγο.

Χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή στις αρχές και τις αξίες που οφείλουμε να δίνουμε στα παιδιά και στις οικογένειες μας γενικότερα, για να αποφύγουμε στο μέλλον παρόμοια τραγικά γεγονότα.

Η λέσχη μας μέσα από τα τμήματα της και με τις δράσεις της δίνει έμπρακτα θετικά μηνύματα για ένα θεάρεστο και όμορφο κόσμο. Αρκεί να είμαστε πρόθυμοι να συμμετέχουμε στους υγιείς παραδοσιακούς συλλόγους και να κρατάμε στις καρδιές μας όλα αυτά που μας μαθαίνουν.

Η Αποκριά, η Καθαρή Δευτέρα και ο κουκαράς

Συνέχεια από την 1η σελίδα

Δικαίωμα να φάνε από τα περισσεύματα είχαν μόνο όσοι ξενυχτούσαν τραγουδώντας και διασκεδάζοντας χωρίς να κοιμηθούν καθόλου. Αν κάποιος κοιμόταν έχανε αυτό το δικαίωμα. Πριν κοιμηθούν το βράδυ της αποκριάς σφράγιζαν το στόμα τους για την περίοδο της νηστείας τρώγοντας ένα αυγό και λέγοντας: **Με τ' ωβόν εβούλωσά το, με τ' ωβόν θ' ανοίγ' ατο.** Δηλαδή με το τέλος της νηστείας, μετά την ανάσταση το πρώτο μη νηστισμό που θα φάει θα είναι το κόκκινο αυγό. Οι Πόντιοι ήταν πολύ ασυτηροί με την νηστεία.

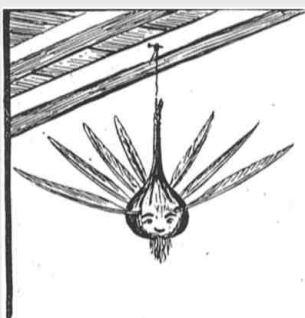
Η Καθαρή Δευτέρα

Στον Πόντο η Καθαρή Δευτέρα δεν ήταν ημέρα γλεντιού και πετάγματος αετού. Ήταν ημέρα γενικού καθαρισμού όλων των σκευών και αντικειμένων που είχαν σχέση με το φαγητό. Έβγαζαν όλο το νοικοκυριό από το σπίτι και έκαναν γενική καθαριότητα των πάντων. Για τον τελειότερο καθαρισμό χρησιμοποιούσαν την **κατενή**. Η κατενή είναι η γνωστή στους παλαιότερους **αλισίβα**. Σε ένα καζάνι έβραζαν νερό με στάχτη και μ' αυτό καθάριζαν τα μεταλλικά και ξύλινα σκεύη και αντικείμενα. Τα **κρεατοκούρια**, τα ξύλινα κούτσουρα που επάνω έκοβαν τα κρέατα και έφτιαχναν και κινιά, όχι μόνο τα έπλεναν αλλά και τα έζυναν με αιχμηρά εργαλεία για να εξαφανιστεί κάθε ίχνος λίπους που ενδεχομένως είχε εισχωρήσει στο ξύλο. Παρομοίως έζυναν και τα **κοβλάκια** (ξύλινα δοχεία για βούτυρο) και τα **καρσάνια** (ξύλινες λεκάνες). Τα χάλκινα σκεύη αφού τα έπλεναν, τα έτριβαν με στάχτη για να γυαλίσουν.

Ο κουκαράς

Τον κουκαρά κατασκεύαζαν οι γονείς κρυφά από τα παιδιά τους. Αυτός αποτελούνταν από ένα μεγάλο κρεμμύδι ή πατάτα πάνω στο οποίο κάρφωναν σε ημικύκλιο επτά φτερά από κότα ή κόκορα (όσες οι εβδομάδες της νηστείας). Χωρίς να γίνουν αντιληπτές από τα παιδιά τον κρεμούσαν από το ταβάνι στην είσοδο του σπιτιού. Το κρέμασμα γινόταν το πρωί της Καθαρής Δευτέρας (χαράματα). Έτσι όταν ξυπνούσαν τα παιδιά αντίκριζαν τον κουκαρά να κρέμεται από το ταβάνι και να κουνιέται. Αν δεν συμμορφώνονταν με το κράτημα της νηστείας τα φοβέριζαν ότι θα τα φάει ο κουκαράς. Με τρόπο φυσούσαν τον κουκαρά που καθώς κουνιόταν και περιστρέφονταν προκαλούσε τον φόβο. Κάθε εβδομάδα που περνούσε (Σάββατο) αφαιρούσαν και ένα φτερό μέχρι να τελειώσουν όλα με το τελείωμα της νηστείας.

Σε πολλά μέρη της Ελλάδας το αντίστοιχο έθιμο είναι η κυρά Σαρακοστή όπου σε μια κόλλα χαρτί σχεδιάζουμε μια γυναίκα και με το ψαλίδι την κόβουμε στο περίγραμμα της. Αυτή είναι η κυρά Σαρακοστή η οποία δεν έχει στόμα (νηστεία), τα χέρια της είναι σταυρωμένα (προσευχή) και έχει 7 πόδια όσες και οι 7 εβδομάδες της Σαρακοστής. Κάθε Σάββατο κόβουμε κι ένα πόδι. Το τελευταίο πόδι το κόβουμε το Μεγάλο Σάββατο, το βάζουμε μέσα σ' ένα ξερό σύκο ή καρδί κι όποιος το βρει στο Πασχαλιτικό τραπέζι του φέρνει ευλογία.

Ο φοβερός "κουκαράς"

Την Κυρά Σαρακοστή που είναι έθιμο παλιό οι γιαγιάδες μας τη φτιάχναν με αλεύρι και νερό!

Για στολίδι της φορούσαν στο κεφάλι της σταυρό και το στόμα της ξεχνούσαν γιατί νήστευε καιρό!

Και μετρούσαν τις ημέρες με τα πόδια της τα επτά κόβαν ένα τη βδομάδα, μέχρι να ρθει η Πασχαλιά!

ΚΑΝΕ ΥΠΟΜΟΝΗ ΠΑΝΑΓΙΑ ΣΟΥΜΕΛΛΑ

Συνέχεια από την 1η σελίδα

Δεν υπάρχει καμία δικαιολογία για την τουρκική κυβέρνηση και θεωρείται απαράδεκτη αυτή η ενέργεια ακόμα και από τους ντόπιους τούρκους. Γι' αυτό προκάλεσε τη δυσάρεσκη και τις έντονες αντιδράσεις τους, οι οποίοι αγαπούν και σέβονται το ιερό μας μοναστήρι.

Εδώ και ένα αιώνα, μετά από την Γενοκτονία και τον ξεριζωμό των Ελλήνων του Πόντου, δεν τελούνται ιερές ακολουθίες, αλλά το Μοναστήρι παραμένει ένας χώρος θρησκευτικού και ιστορικού χαρακτήρα και ανοίγει - σύμφωνα με την απόφαση των τουρκικών αρχών - μόνο για Προσκυνηματικούς λόγους.

Η ενέργεια όμως της παραχώρησης για αλλότριους σκοπούς προσβάλλει βάνουσα, όχι μόνο το θρησκευτικό αίσθημα των Ελλήνων Ποντίων, αλλά και αυτήν την διεθνή αντίληψη περί σεβασμού και προστασίας των θρησκευτικών και ιστορικών μνημείων από κάθε προσπάθεια αλλοίωσης του χαρακτήρα τους.

Όλα όμως εξηγούνται για τη συμπεριφορά των γειτόνων μας αν αναλογιστούμε τι είπε ο υπουργός Πολιτισμού και Τουρισμού Μεχμέτ Νούρι Ερσόι το περσινό καλοκαίρι: «Πέρυσι τελειώσαμε τη σεζόν με περίπου 16 εκατομμύρια τουρίστες και έσοδα 12 δισεκατομμυρίων δολαρίων...», και

«Πιστεύω ότι θα τελειώσουμε φέτος (2022) με 25 εκατομμύρια τουρίστες και έσοδα άνω των 20 δισεκατομμυρίων δολαρίων, εάν δεν υπάρξει σοβαρή αλλαγή στις συνθήκες και δεν εμφανιστεί ξανά κόμα κορονοϊού».

Δυστυχώς ενώ οι προσβολές από την Τουρκία είναι καθημερινές (μετατροπή σε τζαμιά των ναών της Αγίας Σοφίας Κωνσταντινουπόλεως, της Αγίας Σοφίας Τραπεζούντας, της Μονής της Χώρας, κλπ) δεν τολμούμε ούτε σαν Ελλάδα αλλά και ούτε ως οποιοσδήποτε φορέας να προχωρήσουμε σε καταγγελίες σε διεθνείς οργανισμούς, διεθνή δικαστήρια, κλπ. Κάνουμε ένα τυπικό διάβημα ή βγάζουμε ένα δελτίο τύπου και νομίζουμε ότι κάναμε το καθήκον μας. Ήρθε η ώρα να ξυπνήσουμε ΟΛΟΙ και να πράξουμε το καθήκον μας προς τους προγόνους μας, τα παιδιά μας και τη μητέρα Παναγία.